मैत्रावरुणर्वसिष्ठः।अश्विनौ। विराट्, ८-९ त्रिष्टुप्।

आ शुभ्रा यातमश्विना स्वश्वा गिरो दस्रा जुजुषाणा युवाकोः।
हव्यानि च प्रतिभृता वीतं नः॥ ७.०६८.०१

युवाकोः- युवां कामयमानस्य। गिरः- मन्त्रान् प्रति। शुभ्रा- शुक्लौ। स्वश्वा- शोभनप्राणतुरगसम्पन्नौ। दस्रा- दर्शनीयौ। अश्विना- अश्विनौ। जुजुषाणा- प्रीयमाणौ। आ यातम्- आगच्छतम्। नः- अस्माकम्। प्रतिभृता- धृतानि। हव्यानि। वीतम्- भक्षयतम्॥१॥

प्र वामन्धांसि मद्यान्यस्थुररं गन्तं हविषो वीतये मे। तिरो अर्यो हवनानि श्रुतं नः॥ ७.०६८.०२

वाम्- युवयोरर्थे। मद्यानि- तृप्तिकराः। अन्धांसि- रसाः। अस्थुः- सन्नद्धाः। मे- मम। हविषः। वीतये- भक्षणाय। अरम्- अत्यर्थं शीघ्रम्। प्र- प्रकर्षेण। गन्तम्- आगच्छतम्। अर्यः- अरीन्। तिरः- तिरस्कृत्य। नः- अस्माकम्। हवनानि- आह्वानानि। श्रुतम्- शृणुतम्॥२॥

प्र वां रथो मनोजवा इयर्ति तिरो रजांस्यश्विना शतोतिः। अस्मभ्यं सूर्यावसू इयानः॥ ७.०६८.०३

सूर्यावसू- उषसः पती। अश्विना- हे अश्विनौ। वाम्- युवयोः। मनोजवाः- मनोवेगः। शतोतिः- अनन्तरक्षकः। रथः। इयानः- सरन्। रजांसि- लोकान्। तिरः- अतिक्रम्य। अस्मभ्यम्- नः। इयर्ति- सम्पदः प्रेरयति॥३॥

अयं ह यद्वां देवया उ अद्रिरूर्ध्वो विवक्ति सोमसुद्युवभ्याम्। आ वल्गू विप्रो ववृतीत हव्यैः॥ ७.०६८.०४

अयम्- एषः। देवयाः- देवकामः। ऊर्ध्वः- उत्कृष्टः। सोमसुत्- रसनिष्पादकः। अद्रिः- जडशरीरप्रतीकग्रावा। युवभ्याम्- युवयोरर्थे। विवक्ति- शब्दयति। मन्त्रान् ब्रवीतीत्याध्यात्मिके। विप्रः- मेधावी। हव्यैः। वल्गू- सुन्दरौ युवाम्। आ ववृतीत- आवर्तयति॥४॥

चित्रं ह यद्वां भोजनं न्वस्ति न्यत्रये महिष्वन्तं युयोतम्। यो वामोमानं दधते प्रियः सन्॥ ७.०६८.०५

Dr. Rangani

यत्- येन कारणेन। वाम्- युवयोः। चित्रम्। भोजनम्- हव्यप्रदानम्। अस्ति- करणीयं भवति। तेन कारणेन। यः। वाम्- युवाभ्याम्। प्रियः सन्। ओमानम्- सुखम्। दधते- यच्छति। अत्रये- तस्मा ऋषये। महिष्वन्तम्- महद्धनम्। युयोतम्- पृथक्कुरुतं यच्छतमिति भावः। अनेन हव्यसमर्पणायैव धनयाचनमिति ज्ञायते ॥५॥

उत त्यद्वां जुरते अश्विना भूच्च्यवानाय प्रतीत्यं हविर्दे। अधि यद्वपं इतऊति धत्थः॥ ७.०६८.०६

उत- अपि च। वाम्- युवयोः। हविर्दे- हविदात्रे। अश्विना- हे अश्विनौ। जुरते- जीर्णाय। च्यवानाय- कम्पमानाय। त्यत्- सा। प्रतीतम्- प्रतिप्राप्तिः। भूत्- अभूत्। इतऊति- इतो गमनाख्यम्। वर्पः- रूपम्। अधि धत्थः- अध्यधत्तम्। अश्विनौ प्राणायामदेवते। तस्मादेव भैषज्यदेवते च। व्याधिस्थाय सुरूपं यच्छतः ॥६॥

उत त्यं भुज्युमश्विना सखायो मध्ये जहुर्दुरेवासः समुद्रे। निरीं पर्षदरावा यो युवाकुः॥ ७.०६८.०७

अश्विना- हे अश्विनौ। उत- अपि च। त्यम्- तम्। भुज्युम्- भोगवन्तम्। दुरेवासः- दुष्टगतयः। सखायः। मध्ये समुद्रे- अर्णवे मूलशक्तिधाराप्रवाहे संसारसमुद्रे। जहुः- अक्षिपन्। यः। युवाकुः- युवां कामयमानः। अरावा- अरणकुशलो भवत्प्रपन्नः। ईम्- तमेनम्। निः पर्षीत्- निरपारयतम्। अश्विनौ प्राणेशनदेवते। प्राणायामबलेन मूलशक्तिधारां प्रकृतिं संसारार्णवमृषयस्तरन्ति। भुज्युमंहसः पिपृथो निरश्विनेति श्रुतिरत्रानुसन्धेया ॥७॥

वृकाय चिज्जसमानाय शक्तमुत श्रुतं शयवे हूयमाना।
यावघ्न्यामपिन्वतमपो न स्तर्यं चिच्छक्त्यश्विना शचीभिः॥ ७.०६८.०८

अपः- अद्भिर्नदीम्। न- इव। यौ। अघ्न्याम्- धेनुम्। स्तर्यं- निवृत्तप्रसवाम्। चित्- अपि। शक्ती- शक्त्या। शचीभिः- प्रज्ञाभिः। अपिन्वतम्- क्षीरेणापूरयतम्। प्राणेशनशक्ती श्रान्तां प्रकृतिमापूरयतीति भावः। धेनुरदितिः प्रकृतिः। तौ। अश्विना- प्राणेशनशक्तिभूतौ। वृकाय-

Dr. Rangaji

आदात्रे। जसमानाय- कर्मभिरुपक्षीयमाणाय। शक्तम्- यच्छतम्। हूयमाना- आहूतौ। शयवे- निद्रिताय। श्रुतम्- तद्बोधनार्थमशृणुतम्॥८॥

एष स्य कारुर्जरते सूक्तैरग्रे बुधान उषसां सुमन्मा।
इषा तं वर्धदघ्न्या पयोभिर्यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः॥ ७.०६८.०९

एषः स्यः- सोयम्। कारुः- कर्मशीलः। उषसामग्रे बुधानः- प्रभाते बुद्ध्यन्। विद्यासु जागरणशीलः। सुमन्मा- शोभनध्यानवान्। सूक्तैः- सुष्ठु उक्तैर्मन्त्रैः। जरते- स्तौति। इषा- सदिच्छया। तम्। अघ्न्या- धेनुः। पयोभिः- क्षीरेण। वर्धत्- वर्धयतु। अदितिर्गौरनुगृह्णातु। यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः॥९॥

Dr. Rangani